

Ferran Torrent, canonitzat

Ferran Torrent (Sedaví, l'Horta, 1951), un dels novel·listes més populars i llegits de la literatura catalana dels darrers decennis, ha rebut la benedicció universitària. El Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant acaba de publicar, reelaborada, la tesi doctoral que li va dedicar el 2011 el filòleg Jaume Silvestre Llinares (la Vila Joiosa, Marina Baixa, 1982) i que va ser defensada a la universitat anglesa de Kent.

Es titula *L'obra narrativa de Ferran Torrent*, i el subtítol indica quina és la virtut literària que justifica l'atenció de la filologia acadèmica: *Vers una poètica de l'escepticisme i del vitalisme*.

“Els dos termes, escepticisme i vitalisme –diu Silvestre Llinares– conviuen en harmonia en les novel·les de Torrent, tot i ser aparentment oposats.”

El filòleg analitza en la seva tesi el corpus novel·lístic de Ferran Torrent des de l'òptica particular dels dos conceptes. A partir d'aquest àmbit ha resseguit les petjades que aquests dos posicionaments vitals tenen en l'estil, la temàtica, el missatge i la recepció de les novel·les de l'escriptor de Sedaví. I també ha connectat aquesta perspectiva escèptica i vitalista en relació amb les trajectòries de pensament contemporànies.

El vitalisme de Torrent, detecta l'autor de la tesi, és d'arrel valenciana i mediterrània, fonaments que també en fonamenten l'escepticisme. A aquest valencianisme i mediterraneïtat, cal sumar-hi les conseqüències del desencís per part de l'esquerra amb el fracàs de la Transició.

L'escepticisme i el vitalisme torrentians són, recorda el filòleg, dos conceptes primordials en el context global actual arran dels condicionants de la modernitat i de la societat postmodernista. Però, és necessari emmarcar-los, pensa, en les tradicions culturals i filosòfiques europees i catalana, que, naturalment, no cal que Torrent les hagi estudiat per a cavalcar-hi.

“Els dos conceptes –afirma Silvestre Llinares– sorgeixen en la literatura de

Ferran Torrent va deixar la universitat abans d'hora, però ha doctorat, a través de la seva obra, un filòleg universitari, Jaume Silvestre Llinares.

Torrent com a defensa de l'absolutisme i l'objectivisme moral que han condicionat la fallida de la modernitat. Des d'aquest angle, és inevitable fer referència a les derivacions filosòfiques de Friedrich Nietzsche i a la relació amb la involució de la societat en termes globals, així com al bagatge de Joan Fuster pel que fa a l'escepticisme en el context valencià.”

Joan Fuster. El referent més proper de l'obra de Torrent no és cap novel·lista ni narrador, sinó l'assagista de Sueca perquè, considera el filòleg, els dos conceptes també els té ben assumits i harmonitzats.

Torrent, fill de Fuster? “Torrent –diu el filòleg– és fill d'un context literari i d'una societat en la qual Fuster és un referent importantíssim. Torrent és un dels autors que mostra aquesta dualitat fusteriana d'una manera més clara i decidida”.

Fuster, mestre de Torrent? “El mestratge de Fuster és inconscient, en Torrent. Torrent es va encomanar de Fuster com si fos una malaltia”, contesta.

Per exemple, diu el filòleg, l'escepticisme de Torrent és justament el que trobem definit per Joan Fuster de manera modèlica i, alhora reivindicativa, en el *Diccionari per a ociosos*. Un escepticisme que és, com destria Fuster, intel·lectual, moral, social, polític, tècnic i literari.

És un escepticisme que no implica cap renúncia de la raó, sinó que espera el dubte metòdic per a assolir la veritat.

“Per això –diu el filòleg– localitzem en Torrent una lectura que, per una part, nega les veritats absolutes des d'un prisma antidogmàtic i antiacadèmic, i per l'altra, es recolza en el vitalisme, des del qual l'humor confereix uns resultats literaris particulars al vel de sospita de la societat”.

És un escepticisme de formació vitalista perquè la manca de fe en la societat, el seu sentiment d'incrèdilitat envers la societat contemporània, “no són antagònics d'unes creences mínimes i del gaudi existencial”.

Silvestre Llinares ho interpreta amb la lectura de l'obra narrativa de Torrent i ho confirma a través de les seves opinions. En una entrevista realitzada pel filòleg, que figura, resumida, a l'apèndix del llibre, Torrent declara: “He agafat la filosofia de no il·lusionar-me, sinó de tindre un estat normal, ni eufòric ni depressiu. És més, sóc tan escèptic que, quan les coses em van molt bé en tots els ordres, sospite. (...) Quan més alta és l'eufòria, més alta és la decepció, també. I, potser, eixa idea estiga latent en les novel·les. Eixe escepticisme, però de formació vital. Sí, escèptic, però jo vaig vivint”.

Un dels exemples clars d'aquest vitalisme i escepticisme reflexiu l'encarnen, diu el filòleg a la tesi, els personatges de Butxana i Ferran Torres en *Només socis*, ambdós *alter ego* de l'autor, amb la qual cosa fa enfrontar dos *modus vivendi*: el detectiu i personatge vividor de Butxana, la rauxa, en contra de l'escriptor i la reflexivitat de Ferran, el seny.

Per una part, Butxana representa el vitalisme, l'esperit de vividor que gaudeix sense restriccions del sexe o de l'alcohol. Per l'altra, trobem l'escriptor Torres que adopta una vida més reflexiva i asserenada, que el mena a la plasmació literària de la societat.

“En certa mesura –considera el filòleg– Torrent conjumina en aquesta obra l'essència vital pròpia, una mena de catarsi per a foragitar les contradiccions inherents humanes.”

És una tàctica. “Torrent –reporta el filòleg– ha definit l'escepticisme vitalista en què es basa la seua filosofia com a prevenció davant la realitat, una talaia intermèdia des de la qual observar la realitat sense resultar-ne afectat”.

Així, els personatges de les novel·les de Torrent que mantenen una psicologia vitalista ho fan com a armadura enfront

de les frustracions i dels cataclismes polítics i socials. “Si bé –adverteix Silvestre Llinares– aquesta lectura és migrada en la primera etapa, a partir dels noranta la contraposició entre vitalisme i escepticisme es fa més palesa”.

És un vitalisme matisat pel pessimisme, com bé mostren Butxana i Barrera, segons el filòleg. “El detectiu i el periodista tracten de desemascarar la corrupció de la societat, però el poder els barra el pas, per la qual cosa es troben frustrats amb la situació social”.

Per a explicar aquest escepticisme vitalista l'autor de la tesi es refereix a *La vida en l'abisme*, la novel·la amb un pes autobiogràfic més gran. “En aquesta obra –escriu– localitzem un jo fragmentat que s'adona que la dualitat o l'escepticisme amb què es va educar l'acompanyaran tothora”.

Crítica social. Aquest escepticisme vitalista predisposa Torrent a la crítica social, al sentit crític, aspecte transversal al seu corpus literari, siguin novel·les negres, memorialístiques, simbolistes o polítiques, perquè hi són contínues les crítiques a la corrupció, la classe política, el nepotisme, el franquisme, el rol de l'església i de l'educació i l'abús de poder de la policia.

En aquest sentit, constata el filòleg, els personatges sempre volen arribar a descobrir la veritat en les seves indagacions, com és el cas de Barrera i Butxana. Així, en *Gràcies per la propina*, els protagonistes són fidels a les poques conviccions que tenen, com Tomàs i la lluita contra els dogmes i imposicions, fet exemplificat en l'oposició vers la doctrina cristiana i el soterrament cristià del seu pare.

L'autor de la tesi veu aquí una altra influència concreta –o coincidència– de Fuster sobre Torrent, l'esperit de venjança. Fuster va dir que fer literatura és, de més a més, una forma de venjança, i Torrent ha declarat que les novel·les són l'única manera que té de venjar-se del que li desagrada i que des de *L'illa de l'holandès* sempre parteix d'una qüestió prèvia: contra qui vol escriure?

L'origen d'aquest escepticisme crític respecte de la societat contemporània que amara la novel·lística de Torrent es troba, segons l'autor de la tesi, en dos fets. Per una part, en la involució social en termes d'ètica humana, fonamentada

Ferran Torrent ha estat objecte d'una tesi doctoral presentada a la universitat anglesa de Kent.

“Cal rompre una llança a favor de l'estil de Ferran Torrent perquè amaga un continu treball d'adaptació a l'agilitat de la llengua oral”

en un individualisme que relativitza la moral. I per l'altra, intrínsecament lligada a la primera, en la fallida de la modernitat en clau de valencianitat, arran de l'establiment del neoliberalisme, als anys vuitanta, a l'Estat espanyol.

“A tall de conclusió –diu Silvestre Llinares– Torrent expressa literàriament l'escepticisme envers aquesta societat postmoderna fonamentada en el dubte, en què la llibertat individual i el nihilisme malden per subsistir, i xoquen contra l'objectivisme i l'absolutisme moral”.

Ara bé, matisa, en aquest sentiment “hi ha espai per al compromís i per al

Jaume Silvestre Llinares publica a la Universitat d'Alacant la seva tesi doctoral, dedicada a l'obra narrativa de Ferran Torrent.

vitalisme, per a la voluntat de canviar la societat i dibuixar en les seves novel·les traços d'un món més humà”.

L'estil. Silvestre Llinares analitza

l'estil narratiu torrentià, un camp poc explorat per la crítica, com d'altra banda s'escau amb un gran nombre dels autors catalans. Com a corol·lari de l'escepticisme que transmeten les

tres novel·les que estudia més a fons, *Un negre amb un saxo*, *Gràcies per la propina* i *Societat limitada*.

I arriba a la conclusió que les principals tècniques narratives i estilístiques de Torrent es troben al servei de la mirada escèptica, atès que l'estratègia literària de Torrent és l'observació, la captació constant d'estímuls de la psicologia social, mitjançant la qual aconsegueix espigolar la idiosincràsia de la societat i la manera com evoluciona.

L'humor —en especial, la ironia—, és una de les estratègies discursives de Torrent que el filòleg tracta amb especial atenció per la funció de vehicle de l'escepticisme.

El filòleg estudia la funció realista d'un estil que és segmentat o oracional, però matisat a través de la sentenciositat i la reflexió. Un estil caracteritzat per la densitat lèxica, les verbalitzacions, els idiomatismes, els marcadors discursius, la combinació del discurs directe i indirecte, els col·loquialismes, així com els ideologismes, és a dir, les sentències i les reflexions, que corresponen al seu compromís respecte a la societat valenciana.

Una de les característiques estilístiques que reflecteix l'escepticisme torrentià quant al retrat de la realitat, segons el filòleg, respon a la segmentació del discurs. Aquest tret, considera, és al centre del caràcter col·loquialitzant de la ploma torrentiana, ja que la narració tendeix a allunyar-se dels recursos propis d'un estil cohesionat i es decanta per mecanismes que l'apropen a l'estil fragmentat.

Per a l'autor de la tesi, un dels aspectes narratològics més reeixits de l'obra de Torrent és la conformació d'un estil directe propi, producte d'un treball estilístic constant i acurat destinat a reflectir un llenguatge viu i natural.

Contra els qui han criticat l'autor en termes de manca d'elaboració o senzillesa, “cal rompre una llança a favor de l'estil de Torrent perquè amaga un continu treball d'adaptació al context sociohistòric i especialment a l'agilitat de la llengua oral de l'estil directe”, diu Silvestre Llinares.

Lluís Bonada

Edicions del País Valencià S.A.

ELTEMPS

Necessita comercial de publicitat

Envieu currículum a

publicitat@eltemps.net

adjunteu-hi fotografia